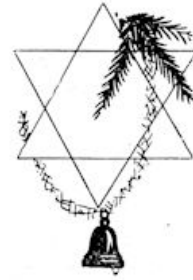

De Koning ging voorbij

Kerstverhaal

door
W. LAATSMAN

Dominee keek over de verschoten trijpleuning van zijn preekstoel heen. Een goed bezette kerk, 't viel hem echt mee, want de laatste tijd liep de opkomst zienderogen terug. Sinds de grote stad zich in de richting van het dorp uitbreidde had ook de wereldsgezindheid kans gezien zich hier te nestelen. Je stond er als dorpsdominee machteloos tegenover.

Maar vandaag had hij geen klagen, er was geen plaats onbezet in de kerk. Zelfs Verhoeven was er, de smid, die een paar maal naar een vergadering van de Jehova-getuigen was geweest. Pieterse zat er ook, de nieuwe onderwijzer aan de openbare school, een „roje“, wiens vader nota bene predikant was, ergens in Friesland. Om vrouw Jansonius niet te vergeten. Vrouw Jansonius... in de kerk. Hoe bestond het? Ja, op Kerstfeest zag je soms mensen in de banken zitten, die een heel jaar verstek lieten gaan.

Dominee legde zijn preek nog even recht op de lessenaar en tuurde over zijn bril heen naar de tekst. Hij had er met zijn duimnagel een krasje bij gezet, want er is niets zo vervelend als je op de kansel staat en je moet naar je tekst zoeken. Het viel anders niet mee ieder jaar een nieuwe te vinden, vooral als je een kieskeurige kerkeraad had, die een sterk geheugen bezat. Broeder Abbenbroek wist precies op het rijtje af je Paasteksten op te noemen, van 30 jaar terug nog. — Vlak Van der Giesen ook niet uit, die man had een enorm geheugen. Jammer dat hij zo zwaar op de hand was, je preekte nooit diep genoeg naar zijn zin.

„Je moest nog een spit dieper gaan, dominee.“

Dat was zo ongeveer regelmatig zijn commentaar op iedere preek. „De klei zat dieper, heus geloof me dominee, de klei zat dieper.“

Het orgel viel stil. Dominee rees op en trok zijn bef recht, wierp met een ruk van zijn arm zijn brede togamouw iets terug en keek zijn gemeente aan. Ergens viel een boek op de grond en achter in de kerk kreeg iemand een hoestbui. Nog even wachten. Zo, hij kon beginnen. Hij sprak het votum uit en las het Kerstevangelie voor. Hij bad en gaf de psalm op, beval de collecte aan en ging weer zitten.

Het orgel begon met het voorspel. Twee mannen uit de kerkeraadskerk stonden op en liepen op de collectezakken toe. In het zwart waren zij gekleed en zij hadden zwarte handschoenen aangetrokken. Net een begrafenis, dacht dominee en plots ergerde hij zich, dat men op Christus' geboortefeest daar in het zwart langs de kerkbanken stapte. Dat hij daar nooit eerder op gelet had. Hij keek rond en overal domineerde dat stemmige zwart, dat deftige donker. Nu ja, op een bruiloft trok je ook je zwarte pak aan, zelfs als bruidegom, hij moest er dus niet langer over prakkizeren. Hij sloot de ogen en dacht aan zijn preek, terwijl de gemeente zong, terwijl hij af en toe een geldstuk hoorde vallen in het zakje, dat juist langs de eerste rij voorbijschoof. Drie delen van zijn preek. Punt één: De Belofte. Punt twee: De Inlossing van Gods belofte. Punt drie... drie... Hij keek op en zag plots iets voor zijn ogen, dat hem deed staren van verbazing. Hij kon zijn ogen niet geloven en leunde naar voren om beter te kunnen

zien. Maar neen, hij vergiste zich niet. Zij waren het... ze waren het heus... zijn getrouwde dochter uit Brabant met haar man, de marechaussee-officier. Juultje en Piet... en Piet... hoe haalde de man het in zijn hoofd... die liep daar in groot tenue, met de kolbak in de arm het pad door, regelrecht op de domineesbank aan, waarin moeder zat...

Moeder kleurde en schoof wat op en liet haar dochter plaats nemen naast haar. Piet bleef recht op staan, de kolbak in de arm en het hoofd gebogen en hij bad. Heel de gemeente keek naar de bank, naar de militair, het gezang leed er merkbaar onder, zelfs Van der Giessen vergat waar hij met zijn collectezakje gebleven was. Alles keek naar dat kleurrijke vlak daar in de bank, die lichte bontjas van Juultje en daarnaast die zilverbedekte uniform.

Juist toen de laatste tonen van de psalm wegstierven door de ruimte, brak de zon door de wolken en liet een zacht maar helder licht vallen op de plek waar de twee jongelui zaten, zodat het scheen of zij beiden omgeven werden door een zilveren, glanzende bundel van licht.

Dominee stond rechtop en keek er naar. Hij glimlachte even zijn kinderen toe en begon met zijn preek. Hij begon maar en keek niet naar zijn beschreven velletjes die op de Bijbel lagen. Het was of er een bron uit zijn ziel opsproot en hij steeds maar door helder water putte en het uitwierp om zich heen. Licht klaterde door de vallende druppels het lied van kolkende golven en van klotsend water over de stenen bedding van een rivier. Hij vergat dat hij op de kansel stond, dat mensen naar hem luisterden, het was alles zo mooi en vriendelijk en licht, zo vol kleur en rijkdom, dat de stal van Bethlehem zelfs een koninklijke zaal werd, waarin garde-officieren stonden als een wacht van zilver en goud om de kribbe heen van het kind. Kerstfeest, een feest met Engelenzang, met zilveren wieken en gulden kleding, een feest van verlossing uit de donkerste van eeuwen, een feest dat God aan de mensheid schonk, de mensheid die er niets van begreep en enkel als feestzaal een stal ter beschikking stelde... zwartberookt door walmende fakkellichten, vuilgelopen door boerenvoeten en herderslaarzen.

Hij keek zijn gemeente aan, het zwart en donker van de kleding, de ernstig getrokken gezichten, de strakke lijnen van muren en dak, van banken en galerij. Donkergetrokken houtwerk en donkere mensen, neen... één vlek zat er in, één vlek van kleur en van feest, die vlek waar zijn dochter zat met haar man. Feestkledij hadden zij aan... audiëntie-kledij...

„Looft den Here mijne ziel en maakt groot Zijne daden,“ jubelde het door zijn stem heen. „De Koning is gekomen en leeft in ons midden, de Troon der genade is opgericht, zichtbaar opgericht, wij kunnen naderen en ons nederbuigen voor Hem die regeren zal en rechten tegelijk. Laten wij er allemaal heen-

gaan, met een vrolijk hart, in feestkledij. In de stal van Bethlehem ligt onze Vorst, ligt onze Koning, de Koning der Koningen."

Hij had zich zo laten gaan in zijn geestdrift, dat hij plots niet meer wist wat hij verder zeggen moest. Hij streek over zijn voorhoofd en keek naar de tekst, de plek met de kras van zijn duimnagel... Hoe nu verder... hoe... De gemeente zat daar en wachtte. De gemeente zat er als in de ban geslagen en wachtte. Zijn schoonzoon had zijn kolbak op zijn knie gelegd en wachtte. Alles en iedereen wachtte en hij kon niet meer... de geestdrift had hem ver weggeslept, had hem visioenen doen zien die hoger lagen dan de stal, hoger dan de engelen in de lucht, die ver boven de klanken van het lied zelfs uitrezen. Toen op eens zag hij jongelui opstaan... die jongelui die dikwijls per fiets naar de stad reden, naar de jeugddienst, ver van de donkere dorpskerk weg... van het zwart naar de kleur van de stad. Zij stonden op en hij hoorde hen zingen: „Ere zij God in den Hoge... vrede op aarde... in mensen des welbehagens."

Dominee bukde het hoofd en luisterde. Zestig jaar was hij oud, vergrijsd op het dorp, in de eentonigheid van sleur, onder de druk van zwart en somberheid. En nu hoorde hij de jeugd zingen, ongevraagd, spontaan... Zijn hart brak schier van blijdschap, dat in hem de bolster van de sleur gebroken was, dat geestdrift hem gegrepen had, dat hij kijk had gekregen op het feestelijke in het feest. Hij zag heel zijn gemeente opstaan, de ouderlingen en diakenen, de collectanten in hun stemmig zwart, de boeren en boerinnen en zij zongen mee. Hij keek naar zijn schoonzoon in zijn groot tenue, aangetreden voor het feest, klaar voor de audiëntie bij de Koning... die Brabander, die het begrepen had... Kerstfeest, het is aantreden voor de Koning, het is zeggen: „present, hier ben ik, Here."

„Wij waren erg laat, vader, dat komt omdat wij pech hadden met de motor van onze wagen," zei Juultje toen zij in de consistoriekamer haar vader begroette, na afloop van de dienst.

„Gezegend Kerstfeest!" zei Piet, terwijl hij zijn witte handschoenen uittrok. „Het is anders een hele reis hierheen, vooral bij dit weer. Maar wij dachten: wij gaan vader bezoeken, hij zal best een feestpreek hebben."

Dominee trok zijn toga uit en legde zijn bief er bovenop.

„Die jongelui schopten anders aardig je dienst in de war, dominee, met hun zingen. Ik vraag me af of zij dat in de stad leren, al die nieuwigheden. En, dominee, het spijt mij maar ik herhaal het nog eens: dieper spitten, dieper halen, tot in de kleilaag, heus anders komen wij er niet." Ouderling Van der Giesen liet zijn gepraat in zuchten overgaan.

„Jullie gaan natuurlijk mee naar huis," zei dominee tot zijn kinderen en hij ging hen meteen voor, de tuin door, op de pastorie aan.

Het regende nu, zo'n fijne motregen, die je door en door koud kan maken en zo troosteloos triestig. De geur van de koffie kwam hen al tegemoet bij de deur en zij traden de voorkamer binnen. Juultje ontdeed zich van mantel en hoed en Piet legde zijn degen en kolbak neer, gespte zijn gordelriem los en hing hem over de kapstok in de gang. Ziezo, dat zat makkelijker. Hij keek eens rond, er stond nergens een Kerstboom, die kende men niet op het dorp. De

hoge pastoriekamer was altijd gezellig, maar nooit erg feestelijk, dat kwam doordat er van die hoge bomen om het huis stonden en de schaduw van de grauwe kerkmuren steeds op de ramen van de pastorie viel.

„'n Fijne preek, vader!" zei Piet, terwijl hij plaats nam. „Ik mag wel zo'n beetje vuur er in. Evangelie moet spatten en spetteren, dat is geen walmende stromijt. Leuk dat die jongelui plotseling begonnen te zingen. Toont, dat die preek bij hen insloeg. Zij snaptten de portee van het Kerstfeest."

Dominee keek zijn schoonzoon aan. Hij had er vroeger een zwaar hoofd in gehad, in heel dat huwelijk van zijn dochter. Zo'n marechaussee... zo'n luchtige Brabander, die over zijn geloof kon praten of het een deel van zijn dienst was... jongens nog toe, om daar je dochter aan toe te vertrouwen... Maar t'viel bar mee op de duur, je moest de man alleen leren kennen. 'n Stadse kerel... die zijn christendom midden in de blok huizen zette, zo maar in de drukte op het asfalt en ja... dan... spat er wel eens wat modder op.

„Ik stik in die hoge kraag!" zei Piet en haakte hem los.

„Had je dat ding maar thuis moeten laten!" zei moeder, die zich al meer dan een uur er aan ergerde. Op Kerstfeest... in groot tenue...

„Dat was toch je oorspronkelijke preek niet, man?" vroeg zij aan dominee.

„Neen... eigenlijk niet."

Hij zweeg, hij kon niet zeggen, dat hij zo getroffen was door die feestelijke vlek tussen dat sombere zwart... dat jonge paar in licht en kleuren, dat aantreden voor de Koning. Hij nam zijn kopje koffie op en dacht na, wat hij zeggen zou, maar zijn oren werden getroffen door een ver lawaai, dat naderbij scheen te komen. Het kwam uit de richting van de stadswijk, die je reeds vanuit het raam kon zien liggen, aan de andere zijde van de polder. Dominee stond op en keek uit het raam.

Hij zag het naderen. De fanfare, omringd door een stuwende jeugd, die zong en marcheerde.

„De christelijke fanfare uit de stad!" zei Piet en liep op de voordeur toe. En allen hem achterna: dominee en zijn vrouw, Juultje en de dienstbode, de koster die juist dominee zijn toga kwam terugbrengen. — Verderop stonden Van der Giessen en Abbenbroek en zelfs de smid Verhoeven met vrouw Jansonius en zij zongen mee. Zij zongen allemaal mee...

„Ere zij God in den Hoge en Vrede op aarde, in mensen een welbehagen."

Zo marcheerde alles voorbij, het dorp door. Toen de fanfare de hoek omsloeg keek dominee op. Hij zag Piet staan, kaarsrecht in de houding en er blonk een traan in zijn jonge ogen.

„De Koning ging voorbij..." zei hij. „Hij is midden onder ons, vader, midden onder ons... net zoals u het vertelde in uw preek. Kijk, de onderwijzer heeft Hem ook gezien, die loopt met de hoed in de hand op huis aan."

Toen begreep dominee, dat Kerstfeest vieren óók is: met de hoed in de hand naar huis gaan, omdat men Gods engelen heeft gehoord en de Koning hulde heeft gebracht.